

2011. február 3. csütörtök
Apostolok Cselekedetei 13,42–52

Dr. Peres Imre

^{13,42}Amikor pedig mentek kifelé, kérték őket, hogy a következő szombaton is hirdessék nekik ezeket a dolgokat. ^{13,43}Miután szétoszlott a gyülekezet, sokan követték a zsidók és az istenfélő prozeliták közül Pált és Barnabást, akik szóltak hozzájuk, és biztatták őket, hogy maradjanak meg Isten kegyelmében. ^{13,44}A következő szombaton azután majdnem az egész város összegyűlt, hogy hallgassa az Úr igéjét. ^{13,45}Amikor meglátták a zsidók a sokaságot, elteltek irigységgel, és káromolva ellene mondtak Pál beszédének. ^{13,46}Ekkor Pál és Barnabás bátran ezt mondta: "Elsőször nektek kellett hirdetnünk az Isten igéjét, mivel azonban ti elutasítjátok, és nem tartjátok magatokat méltónak az örök életre, íme, a pogányokhoz fordulunk. ^{13,47}Mert így parancsolta meg nekünk az Úr: Pogányok világosságává teszek, hogy üdvösségük légy a föld végső határáig." ^{13,48}Ennek hallatára örvendeztek a pogányok, és magasztalták az Úr igéjét, és akik az örök életre választottak, mindnyájan hívővé lettek. ^{13,49}Az Úr igéje pedig elterjedt az egész tartományban. ^{13,50}De a zsidók felingerelték ellenük a tekintélyes istenfélő asszonyokat és a város előkelőit, üldözést támasztottak Pál és Barnabás ellen, és kiűzték őket határukból. ^{13,51}Ők pedig lerázták lábuk porát ellenük, és elmentek Ikóniumba. ^{13,52}A tanítványok azonban megteltek örömmel és Szentlélekkel.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Lukács nagyon pozitívan ecseteli az apostolok működését a pizidiai Antióchiában, legalább is az ott-tartózkodás kezdeti szakaszában. Első fellépésük nagyon megnyerő volt. Az apostolok érezhették, hogy Isten itt nagy missziói mezőt adott nekik. A 44–52. versekben inkább összegző beszámolót írt Lukács. Azonban itt is érzékelhető az ő szemlélete: itt Antióchiában is létrejön a keresztyén gyülekezet. Az

apostoloknak bízni kell a testvéreket, hogy maradjanak meg a hitben és Isten kegyelmében. Azonban itt is hamar ellenszegülőkre bukkannak, akik elnehezítik a további missziót a városban. Az apostolokat és a kis testvéri közösséget méltánytalanság éri, amiben gonosz démoni erők kerekednek felül. A város megosztottsága már szinte veszélyt jelenthet a helyi hívő közösségre és életükre nézve. Az apostoloknak tovább kell menniük. Nem távoznak keserűséggel, hanem Isten akaratát látják a megmozdulásban, és intést a továbbmenésre. Így teljesedik Isten üdvterve, amiben nekik a jó hír hírnökeiként kell előljárniuk.

42–44. vers

Lukács megjegyzése a zsinagógai beszéd hatásáról a hallgatóság körében nagyon pozitív. Ezzel az apostolok kiérdemelték a meghívást a következő szombatra is. Akkorra is ugyanaz az igény és biztatás (παρακαλέω): hirdessék nekik ezeket a dolgokat. A görög szöveg pontosabb: ugyanezeket a beszédeket (τὰ ῥήματα ταῦτα). Az apostolok ebből érzékelhetik, hogy Isten megnyitotta a hellenizált zsidók és istenfélő pogányok szívét Jézus evangéliumának befogadására.¹ Ebből ugyan még nem lehet pontosabban tudni, hogy az apostoli prédikáció melyik része ragadta meg a hallgatókat a legjobban, de abból, hogy a zsidók és az istenfélő prozeliták közül sokan (πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν σεβομένων προσηλύτων) követték Pált és Barnabást szállásukra (ἀκολούθηω: vö. Jn 1,37.40), ahol folytathatták a megkezdett teológiai párbeszédet, arra lehet következtetni, hogy számukra a legégetőbb kérdés a messiási ígéretek Jézusban való konkretizálása volt. Valószínű, hogy aztán náluk ezek a beszélgetések hétköznapi is történhettek, amikor Pál és Barnabás

¹ Úgy tűnik, mintha Lukács itt hirtelen két istenfélő csoportról beszélne: az egyik csoport a prozeliták (Vollproseljten) voltak, a másik pedig az istenfélő pogányok. Egyes kommentátorok számára (vö. pl. E. LERLE: *Proseljtenwerbung und Urchristentum*, Berlin, Evangelische Verlagsanstalt, 1960, 33.) ez az információ arra ad létalapot, hogy olyan istenfélő pogányokra gondoljanak, akik korábban szimpatizálhattak a zsidó vallással, de nem metéltették körül magukat, és nem vették elkötelezőnek magukra a zsidó előírásokat (Halbproseljten): G. SCHILLE: *Die Apostelgeschichte des Lukas*, 297.

sokoldalúan szólhattak hozzájuk (προσλαλέω), és még jobban fejthették ki Jézus jelentőségét az üdv-történetben. A beszélgetések valószínűleg jó légkörben zajlottak, mert az Isten kegyelmében való maradásra biztatás egészen testvéri hangnemben történik. Ennek pozitív híre hamar elterjedt a városban, úgyhogy Lukács szerint a szombati zsinagógai istentiszteletre „majdnem az egész város összegyűlt”, mert „hallgatni akarták Isten igéjét” (ἀκούσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ). Vagyis arra az üzenetre voltak kíváncsiak, amivel Pálék érkeztek ebbe a városba.

45–47. vers

Valószínű, hogy a Pál és Barnabás hallgatására összejött tömegben nagyon sokan lehettek olyanok is, akik nem tartoztak a zsinagógai zsidók csoportjához. A pogányok érdeklődése kedves lehetett Páléknak, de nem volt kedves a zsidóknak. Azok elteltek irigységgel, amiben nemcsak féltékenység lehetett, hanem az is, hogy egy hét alatt – a közben jött jeruzsálemi hírek segítségével is - átgondolhatták a messiási ígéretek teológiai magyarázatát, és megkérdőjelezhették Jézus messianizmusát. A vita, amelyet a zsinagógában Pál folytatott velük, nagyon elmergesedett, úgyhogy a zsidók attól sem riadtak vissza, hogy Pált mint szentségtörőt káromolják (βλασφημοῦντες), és Jézus-messiási érveinek hevesen vitatkozva ellene mondjanak (ἀντιλέγω). Ebbe a széleskörű, meglehetősen zajos vitába Barnabás is bekapcsolódott, és együtt győzködtek a zsidókat – eredménytelenül. A végén kénytelenek voltak szemükbe mondani, hogy bár nekik hirdették először Isten igéjét, de mivel nem fogadják el, sőt: radikálisan elutasítják (ἀπωθέομαι) a Jézusban kínált üdvösséget (örök életet), most a pogány világ felé fordulnak (εἰς τὰ ἔθνη). Lukács számára ez jó alkalom volt arra is, hogy megindokolja, miért nem maradhatott a keresztyén misszió a zsidó berkekben, és miért kellett a pogányok útjára térni. Tehát egyrészt a zsidók miatt, másrészt az Úr maga arra az útra vezette apostolait, hogy a pogányok világosságává legyenek, és hogy a Jézus nevében való üdvismeret (σωτηρία) eljusson a világ minden tájára (ἕως ἑσχάτου τῆς γῆς).

48–49. vers

Lukács szerint a városban levő pogányok (bizonyára már az istenfélő prozelitákon kívül is) nem tántorodtak el ezektől a kielezett jelenetektől, hanem még inkább örömmel fogadták a nekik szóló evangéliumi hírt. Lukács természetesen az apostolokat igazolja, és készséggel mutat rá a pogány népek örömeire és szapora hitbeli növekedésükre. Az Úr igéje (ὁ λόγος τοῦ κυρίου), ahogy azt az apostolok Krisztusra vonatkoztatva hirdették, terjedt az egész vidéken,² és az üdvösségnek egyre nagyobb tér adatott. Ezzel szemben csak sejteni lehet, hogy a zsidó zsinagóga és a keresztyén misszió között kielezett helyzet miatt azonban a környéken szükségszerűen nőhetett a zsidók iránti egyre nagyobb antipátia.

50–52. vers

Sajnos, a zsidók nem tudtak ebbe belenyugodni. Megosztották a várost, és felingereltek ellenük befolyásos embereket („a tekintélyes istenfélő asszonyokat és a város előkelőit”), akikkel mint felvilágosult kereskedők, vagyonos emberek, korábban is kapcsolatot tartottak. Kihasztnálták ezt a pozíciójuk adta előnyt, és üldözést (διωγμός) támasztottak az apostolok ellen. A lázítás olyan nagyméretű volt, hogy az apostolokat egyszerűen kiűzték (ἐξέβαλον) még a határukba is. Meglepő, hogy azok a zsidók, akiket olyan sokszor hasonló helyzetbe hoztak az őslakosok, és tudták, mit jelent védtelenné és földönfutóvá lenni, most gorbombán teszik ezt az apostolokkal. Azok azonban az üldözés miatt nem hátrálnak meg. Régi zsidó szokás szerint lerázzák lábukról a port,³ hogy jelét adják annak, hogy ez tovább nem érinti őket, továbbmennek Ikóniumba, ahol újabb lehetőséget keresnek és kapnak a misszionálásra. Így a kesergés helyett inkább megteltek örömmel, és Szentlélekkel (1Thessz 1,6).⁴ Ez nem valamilyen elferdült rajongási magatartás, hanem a hit és küldetésstudat ereje, hogy az akadályok és zaklatások ellenére sikerült itt létrehozni egy gyülekezetet, és ezzel a céllal indulhatnak tovább. Ugyanis az új szolgálat kihívásai sokkal jobban lekötötték őket, mintsem hogy sajnálják a konok szembeszegülőket. Az elüldözésben az Úr intését látják, aki újabb szolgálati mezőkre vezet munkásaikat.

² A görög δι' ὅλης τῆς χώρας: a térség (tájék, ország, tartomány) széles környéke.

³ A porlerázás a cipőről vagy a ruháról történhetett. Jele volt annak, hogy az elutasított vendég teljesen elhatárolja magát a jelenlévőktől, és további balsorsukért nem vállal felelősséget: vö. Mt 10,14; 27,24–25; Lk 9,5; 10,11; ApCsel 18,6.

⁴ G. SCHILLE: *Die Apostelgeschichte des Lukas*, 298–299.

Prédikációvázlat

1. *Nagy dolog, amikor az emberek érdeklődéssel hallgatják az Igét, és még többet vágnak megismerni belőle.* Ahogy kiderül, Pált és Barnabást nem ékesszólásuk miatt hallgatják szívesen, hanem az kellett az embereknek, hogy minél többet halljanak Jézusról és Isten kegyelméről. Ez példaértékű, bár az igazat megvallva, ez lenne az igazi szerepe az egyháznak: úgy hirdetni Isten Igéjét, hogy akár az egész város jöjjön azt hallgatni. Jó, ha az embereknek az IGE kell, nem pedig az egyház pátosza, zenéje, földje, épülete, kincse, pénze stb. Ezért a valódi, tiszta jézusi ígét kell hirdetni, amikor

nemcsak megtartjuk az istentiszteleteinket, hanem jóllakatjuk Isten nyáját Jézus eledelével, az ő tanításával, személyének hirdetésével. Az élet őbenne, Isten Fiában van (1Jn 5,12), ezért minden másnak a belekeverése, legyen az bármennyire tetszetős vagy közcélúnak minősítve, az igazi lelki eledel hígítását jelenti. Ezzel a Krisztus után vágyók tekintetében a Krisztusról való elvonását eredményezheti. Akkor nem lehet csodálkozni, hogy az éhesen maradt lelkek elmaradoznak. Persze, nem a jelenlévők hitelesítik vagy nem hitelesítik az Üzenetet. De keresésük és érdeklődésük jelzés az egyháznak, hogy le kell ültetni a sokaságot (mint a kenyércsodánál), és lehetőséget adni arra, hogy Isten Lelke életet osztogasson.

2. Pál és Barnabás is *arra biztatják őket, hogy maradjanak meg Isten kegyelmében (13,43).* Akik megízlelték Krisztust, azok tovább vágnak utána. Azokat meg is kell tartani, és segíteni. *Isten kegyelme* itt egyfajta lelki állapotnak (kondíciónak) tekinthető, amiben élni, tartózkodni és mozogni lehet. Erre vall a προσμείναι kifejezés. Az Isten kegyelmében való megmaradás céltudatos cselekvés: a döntés, az akarat és a cselekvés összehangolása. A kapaszkodásé és kitartásé. Isten kegyelme pedig olyan érték(rend), amiben érdemes megmaradni és élni. Ebben megvan a jelenlegi és az eljövendő életnek ígérete, áldása.

3. *Abol hirdetik az evangéliumot, ott az ördög is dolgozik, és konkolyt vet.* Az evangéliummal szemben védekező emberek ördögi cselekhöz fordulnak: ingerelnek, hazudnak, manipulálják egymást, és olykor az istenfélőket is rábeszélnek, hogy elhiggyék „tisztességes” szándékaikat. Valójában azonban tetteik mögött húzódik a hiúság, sértődöttség, féltékenység, hatalmi vágy, vagy rút anyagi érdek. Gonoszra hangozni az embereket könnyű, mert sokan jobban örülnek a rossz hírnak vagy rontásnak, mint a jónak. De a gonosz is csak addig vagdalózhat vagy árthat, amíg az Úr engedi, és amíg ez is céljának eszköze. És bár fáj, az Úr vele együtt megadja a kimenekedést is (Róm 8,28), hogy ez is szolgáljék és ügyének javára legyen.

4. *Az üldözés keserves dolog. Az Isten ígéje miatti üldözés azonban nem tragédia a hívők életében, hanem öröm forrása is lehet, ha annak fogadjuk.* Isten néha azért támasztja, mert tovább akar küldeni, ha egy helyen szívesen leragadnánk, és tovább maradnánk, mint amennyit engedélyezett az Úr. Ezért Isten szelének is fogható fel, amikor feszíti vitorláinkat, hogy tovább indítson, ahol szintén hirdetni kell őt. Ugyanis gyökeret verni csak a hitben és őbenne szabad. Minden más gyökér itt a földön korláttá és megkötő(zö)ttséggé válhat. Bár vágyunk meghonosodni, Isten igazi hont a mennyben készít övének (Fil 3,20). A földön csak vándornak kell maradnunk, Isten vándorainak. A misszionáriusoknak ez pláne igazi sorsuk.